

งานสาร ศิลป์งาน

ปีที่ ๘ เล่ม ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

บริเวณวัดพระมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

สารบัญ

ปีที่ ๘ เล่ม ๒

กรกฎาคม

พ.ศ. ๒๔๙๗

ภาคศิลปวิทยาการ

สุภษัฒานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า ๑	
หลักฐานการพระราชทานพระนามสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายวชิราลงกรณ์	
... .. สมเด็จพระสังฆราช	,, ๓
ศาสน์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรฯ กับ สมเด็จพระกรมพระยาตำรางฯ	,, ๗
สุริยพันธุ์ ตอนที่ ๒๔ (ต่อ) นายบุญ	,, ๒๒
จินตนาการสุนทรภู่ เสี่ยงยม คุ่มพवास	,, ๒๕
ศิลปสงเคราะห์... .. นายศิลป์ พีระศรี แต่ง พระยาอนุমানราชฉน แปล	,, ๓๕
รายงานการดูงานของคณะผู้แทนไทยก่อนและหลังฯ	,, ๔๔
บทความเรื่องไทย พ.ท. หลวงรณสีทธิพิชัย	,, ๖๐
สำรวจความในจารึกอักษรเขลียงหลักที่ ๕ ปรีดา ศรีชลาลัย	,, ๖๗

ภาคกิจการกรมศิลปากร

เอกสารประวัติศาสตร์ นำทองคำวรรณ	,, ๗๕
--	-------

Vārasān Silpākōn

1

Vol. 8

June, 1954

No. 2

1. Saying. By King Rāmā VI. page 1
2. The Origin of His Royal Highness Prince Vajiralongkon's Name. „ 3
3. "San Somdet" (Letters between their late Royal Highnesses
Prince Damrong and Prince Naris). „ 7
4. "Suriyaphan" a story in verse, (part XXIV, continued). By Nai Bun. „ 22
5. The Imagination of Sunthon Bhu (Thai Famous Poet).
By Sangiam Khumphavas „ 29
6. An Aid to Arts.—Thai glossary. By Silpa Phirasri. Translated by
Phya Anuman Rachathon. „ 35
7. Report of Thai Representatives before and after the 3rd General
Meeting of ICOM (International Council of Museums) in Geneva. „ 44
8. The Story of The Thai. (part XII) By Lieut—Col. Laung
Rona Sithi—pichai. „ 60
9. Review on the Contents of the Stone inscription No. 9.
By Prida Srijālaya. „ 67
10. A Historical Document Relating to Grant of Land to a certain
Monastery in Phathalung Province. By Cham Tongkamwan. „ 75

สำรวจความในจารึกอักษรเขลียงหลักที่ ๙

ของ

ปรีกา ศรีขลาลัย

(ต่อจากฉบับปีที่ ๗ เล่ม ๑๐ มีนาคม ๒๔๘๗)

จารึกแผ่นที่ ๒

เดี่ยคายที่จารึกแผ่นนี้ ชำรุดหายไป กว่า ครึ่ง แม้ที่เห็นอยู่ ๒ บรรทัดแรก พอจะ อ่านได้เพียงว่าอยู่ในเมืองสุโขทัย ไม่ทราบ ว่าหมายถึงใครอยู่ ต่อไปจึงได้เรื่องราวติดต่อกันดังนี้

คำจารึก — มหาธรรมราชาผู้จึงให้ ไปหาสมณเถระ ... มาสู่สมณนั้น มหา สมณเถระจักใคร่มา... นั้นหนึ่ง จักใคร่มา นบมาเห็นเราบ้าง เมื่อมาเถิง เขามาดูในวัดป่าแดงนี้ แต่เมื่อนบไหว... แล้วให้ไปบูชาพระมหาธาตุเจ้า แล้วจึง... เข้าพัสดำในอาวาสสุ่มม่วงพันได้ เราได้ เข้าพัสดำในอาวาสป่าแดงนี้ในปีชานศักราช ได้ ๗๒๕ ในปีโกะศักราชได้ ๗๒๕ เข้า พักในอาวาสป่าแดงนี้ ในปีโรง ศักราชได้ ๗๒๖ ในอาวาสสุ่ม ม่วง ในปีมะเส็ง ... ในปีระกาศักราชได้

๗๓๓ มหาสมณเถระไปเมืองเหนือ ขึ้น อยุ่.... ”

ใจความว่า พระมหาธรรมราชาธิไทย ให้อาราธนา พระมหาสมณเถระไปอยู่ที่ อา วาสสุ่มม่วง (คือวัดสวนมะม่วง ข้างเมือง สุโขทัย ด้าน ตะวันตก) ใน จ.ศ. ๗๒๕ (พ.ศ. ๑๗๐๕) ฝ่ายท่านมหาสมณเถระ ต้องการจะไป แวะเยี่ยม เย็น พระ บรม คุรุ ติโตกติดกที่วัดป่าแดงเดี่ยก่อน เมื่อไปถึง วัดป่าแดง ได้นำสิ่งหนึ่งไปให้ท่านบรม คุรุ (เข้าใจว่าสิ่งนั้นคือพระบรมธาตุ ที่ขุดได้ใน วิหารร้างใกล้ด้านป่านาม) ครั้น แล้ว ท่าน บรม คุรุ พา พระ มหา สมณ เถระ ไปบูชาพระมหาธาตุเจ้า (คือพระมหา ชาติศรีวิษณุชาติ ที่เคย กล่าวมาแล้วในแผ่น ที่ ๑) ต่อจากนั้นท่านมหาสมณเถระจึง เดินทางไป อยู่จำ พรรษาที่ อาวาส สุ่ม ม่วง

ตามพระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ราชชาติไทย ส่วนท่านบรมครูอยู่จำพรรษาที่วัดป่าแดง จนถึงปีเถาะ จ.ศ. ๗๒๕ (พ.ศ. ๑๘๐๖) ตรงนี้จารึกถม ต้นนิษฐานว่าจะได้ถึงท่านบรมครูไปอยู่จำพรรษาที่อาวาสสัมมวงบ้าง จนถึงปีระกา จ.ศ. ๗๓๑ (พ.ศ. ๑๘๑๒) พระมหาสมณเถระไปเมืองเหนือ ในที่นี้คิดว่าต้นอายุได้ แล้วจารึกถมหายเสียอีก พอเริ่มแผ่นที่ ๓ จึงมีบอกศักราชได้ ๗๕๐ เดือน ๕ ถ้าจะนำศักราช ๗๕๐ (คือ พ.ศ. ๑๘๓๓) มาเทียบกับศักราชท้ายแผ่นที่ ๒ คือ จ.ศ. ๗๓๑ (พ.ศ. ๑๘๑๒) จะเห็นว่าระยะห่างกันถึง ๑๘ ปีดังนี้ ดูไม่น่าจะต่อเนื่องกันได้ แต่ข้าพเจ้าเห็นว่ากระแสดวงของเรื่องยังไม่ขาดจากกัน ซึ่งจะชี้แจงต่อไปในแผ่นที่ ๓

การที่พระมหากษัตริย์ราชชาติไทย อารามนาพระมหาสมณเถระไปอยู่จำพรรษาที่วัดสวนมะม่วง สุโขทัย เข้าใจว่าคงเนื่องด้วยต้องพระ ประสงค์ให้ท่านไป ร่วมในพิธี ทรงผนวชของพระองค์ท่าน เรื่องทรงผนวชใน พ.ศ. ๑๘๐๕ มีกล่าวไว้ในจารึกหลักที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ และที่ ๗ แล้ว

มีเรื่องเล่าไว้ในตำนานมุตศาสตร์ และชินกาลมาลินีว่า พระเจ้าอโณน นครเชียงใหม่ แต่งราชทูตให้มาขอพระมหาสมณ-

เถระไปครองวัดพระยี่น นครลำพูน ซึ่งชนแก่เชียงใหม่ใน พ.ศ. ๑๘๑๒ เมื่อท่านมหาสมณเถระ เดินทางไป นคร ลำพูน แล้วพระอานนท์เถระครองวัดสวนมะม่วงสืบแทน ท่านมหาสมณเถระต่อมา ท่านมหาสมณเถระครองวัดพระยี่นอยู่ถึง พ.ศ. ๑๘๓๔ พระเจ้าอโณนจึงโปรดให้อารามนาท่านย้ายขึ้นไปครองวัดสวนดอก นครเชียงใหม่ ก็เมื่อคราวที่ท่าน มหาสมณเถระ จาก สุโขทัยไปอยู่เชียงใหม่ นั้น ท่านนำพระบรมธาตุซึ่งขุด พบใน แควง เมือง ศรี สัชนาถย์ ไป ด้วย แม้ท่านจะไปอยู่ไกลถึงเมืองเชียงใหม่แต่ก็ ตาม ญาติโยม และผู้เคารพนับถือท่าน ก็ยังอุทิศให้เดินทางขึ้นไปไหว้ไปนบท่าน ในโอกาสอันควรเสมอมา และทุกครั้งที่ชาวสุโขทัยพากันขึ้นไปหาท่านๆ ท่านก็อัญเชิญพระบรมธาตุ ออกให้ ได้ สักการบูชา ทว่ากัน พระเจ้าอโณนทรงทราบ ว่า ท่านมีพระบรมธาตุ จึงใคร่จะขอให้ท่านบรรจุพระบรมธาตุไว้ในพระเจดีย์ซึ่งจะสร้างขึ้นใหม่ แต่ท่านทูลชี้แจงว่า ถ้าก่อบรรจุพระบรมธาตุเสียแล้ว เมื่อชาวสุโขทัยขึ้นไปหาท่าน เขาเหล่านั้น ก็จะได้พบเห็นพระบรมธาตุ ตามเคยเหมือนแต่ก่อนอีก ตัวท่านเองก็เป็นชาวสุโขทัย และพระบรมธาตุนี้ก็เป็นเคย ประดิษฐานในดินแดน สุโขทัย มา แต่

โบราณกาล จึงควรที่ท่านจะพยายามส่งมอบ
รักษาพระบรมธาตุไว้ ให้ชาวสุโขทัยได้
พบเห็นและสักการบูชาตลอดไป พระเจ้า
กือนาทรงทราบเหตุผล และความจำเป็นเช่น
นั้นแล้ว ก็เห็นใจท่าน แต่ยังปรารถนาอย่าง
ยิ่งที่ใคร จะได้ พระบรมธาตุ นั้นไว้เป็นอนุ
มุขนิยัศรั้เชิงใหม่ จึงทรงวินิจฉัยด้วยวิธี
ใหม่ คือจะยกเมืองตากให้เป็นเมืองกลาง
ระหว่างสุโขทัยกับเชิงใหม่ ขอญาติของ
ท่านมหาสมณเถระให้ครองเมืองตาก เพื่อ
สุโขทัยกับเชิงใหม่จะได้ ติดต่อกัน เป็น ผืนดิน
เดียวกัน เมื่อญาติของท่านครองเมืองตาก
แล้ว ชาวสุโขทัยจะเดินทางขึ้นไปมาหา
เท่าไร จะอยู่จะพักอย่างไร ย่อมสะดวก
ทุกประการ เหมือนกับว่าพระองค์ท่านขอ
เอาเมืองตากแตกกับพระบรมธาตุ ถ้าได้
กอบรรจุ พระบรมธาตุไว้ใน นคร เชิงใหม่
แล้ว จะทรงอำนาจให้ความสะดวกแก่ชาว
สุโขทัยทุกเมื่อ ในที่สุดพระมหาสมณ
เถระก็ยอมตามประสงค์ของพระเจ้ากือนาฯ
ทรงตั้งให้หลานชายของพระมหาสมณเถระ
ชื่อนายไธ เป็นเจ้าเมืองตาก (เข้าใจว่า
นายไธคนั้นเอง ที่มขอในพระราชพงศาว
ดารกรุงเก่าตั้งเขปว่า พญาไธแก้ว ซึ่งยก
ทัพลงไปช่วยพญาคำแหง คอสูทพิฆัมเตจ
พระบรมราชาธิราชที่ ๑ เพื่อป้องกันเมือง

ซากังราวใน พ.ศ. ๑๙๑๖) ฝ่ายพระเจ้า
กือนาทรงขอให้ท่านมหาสมณเถระ อำนวย
การสร้างพระเจดีย์บนดอยสุเทพ และบรรจุ
พระบรมธาตุนั้นไว้ ซึ่งยังประดิษฐาน
ปรากฏสืบมาจนทุกวันนี้ ท่านมหาสมณ
เถระมีพระชนมายุอยู่จนถึง จ.ศ. ๗๕๐ จึง
มรณภาพ.

จารึกแผ่นที่ ๓

คำจารึก — ศักราชได้ ๗๕๐ เดือน
เก้า เมื่อสิ้นปฐมศกมหาเถระได้ เราได้
แก้ศัณห์กรรมมหาเถระด้วยสุขบริโภค เมื่อ
สิ้นศัณห์กรรมมหาเถระได้ เราได้แก้เวดศก
มหาเถระด้วยสุขบริโภค เมื่อสิ้นเวดศกมหา
เถระได้ เราได้แก้มงคลวิถิตามมหาเถระด้วย
สุขบริโภคแล้วแต่

ศักราชในตอนเริ่มต้น คือ จ.ศ. ๗๕๐
(พ.ศ. ๑๙๑๓) เข้าใจว่าเป็นปีที่ท่านมหา
สมณเถระถึงมรณภาพ ดังที่กล่าวไว้ใน
ตอนท้ายสุดของแผ่นที่ ๒ ว่า ปีระกาศั
กราชได้ ๗๓๓ (พ.ศ. ๑๘๙๒) มหาเถระไป
เมืองเหนือ สิ้นอายุส... นั้น ด้วยเหตุ
นี้ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า แผ่นที่ ๓ นี้ต่อกับแผ่น
ที่ ๒ โดยไม่ต้องมีแผ่นใดมาแทรกอีก เพราะ
เรื่องราวเชื่อมกันสนิทแล้ว

มหาเถร เป็นเจ้าอธิการวัดกัถยานวนาวาส
นั้นว่าไม่เป็นการสมควร จึงมีการประชุม
ใหญ่ที่ กรตา อุโบสถใน ทเด ฉาง ที่ ประชุม
ใหญ่นั้น ประกอบด้วยองค์ประชุมของ
บ้านเมือง และคณะข้าราชการรวมกับคณะ
สงฆ์ คือ

๑. องค์ประชุม ได้แก่พระมหาธรรม
ราชาได้ถือ พร้อมด้วยพระศรีธรรมราชา
และปู่พรหมา คำที่เรียกว่าปู่พรหมา มีปรา
กฏในจารึกกำแพงเพชรหลักที่ ๑๓ เรียกว่า
ปู่พรหมาวัง นาคคิดว่า ปู่พรหมากับปู่พรหมา
วัง จะเป็นองค์เดียวกัน ข้าพเจ้าได้ชี้แจง
ความ ต้นนิษฐานไว้แล้วในเรื่อง ดำรง
ความในจารึกกำแพงเพชรหลักที่ ๑๓ ถ้า
ต้นนิษฐานของข้าพเจ้าถูกต้อง คงมีประ
โยชน์แก่การทำความเข้าใจในเรื่องพระร่วง
อยู่มากเหมือนกัน พระมหาธรรมราชาได้
ตั้งองค์ เป็นพระเจ้าตาของสมเด็จพระ
บรมไตรโลกนาถ ฉะนั้นพระองค์จึงเป็นที่
นับถือของกรุงศรีอยุธยา ยิ่งกว่ากษัตริย์
องค์อื่น ๆ บรรดาที่เคยครองนครสุโขทัย

๒. ข้าราชการมี ๒ แผนก แผนกหนึ่ง
เรียกว่านักปราชญ์ เข้าใจว่าตรงกับที่เรียก
ในชั้นหลังว่าราชบัณฑิต มีนักปราชญ์คน
หนึ่งคือนายสวรปรัชญา ขวนให้หนักถึงบรร
ดาศักดิ์ศรีปราชญ์ในกรุงศรีอยุธยา เพราะ

สวรปรัชญาาศักดิ์ปราชญ์ คำเรียกใกล้เคียง
กันมาก อีกแผนกหนึ่งเรียกว่าหนราช
มาตย์ คือฝ่ายราชอำมาตย์ ศักดิ์กับจะ
เป็นข้าราชการกรมพระอาดักษณ์

๓. สงฆ์มี ๓ คณะ คือ หนคามวาสี,
เบองพระรูป, เบองอริญญวาสี คณะคาม
วาสีมี่พระตั้งฆราวาสนาธุระมหาเถรเป็นประ
ธาน แต่คณะพระรูปและคณะอริญญวาสี
ไม่มีนามพระตั้งฆราวาสนา เฉพาะชื่อคณะพระ
รูปนั้นแปลกอยู่ที่ สวรรณบุรีมีชื่อวัดโบราณ
เรียกว่าวัดพระรูป จดหมายเหตุพระบรมศพ
พ.ศ. ๒๒๗๘ มีคำเรียกสมเด็จพระบรม
โยธาเทพ ซึ่งทรงผนวชประทับอยู่ที่พระ
ตำหนักข้างวัดพุทธไสยวรรย เมื่อถึงวงศ
แล้วว่า สมเด็จพระรูป ความหมายของ
คณะพระรูปจะเนื่องมาแต่อะไร ยังไม่มี
ทางจะทราบ

ลำดับศักดิ์ของสงฆ์มีดังนี้ ทราบได้
ตามที่ปรากฏในจารึกนี้คือ คนแรกเป็นบ
คันต้องเป็นเถระ คันดามเป็นมหาเถระ ส่วน
ที่มีคำວ່າความหานำหน้าชื่อ เช่นมหาสมณเถระ
มหากัถยานเถระ จะเป็นคณพิเศษหรือ
อย่างไร เพราะท่านทั้งสองอยู่ในชั้นมหา
เถระแล้ว เจ้าคณะใหญ่เป็นตั้งฆราวา
มหาเถรประธานสงฆ์ทั้งปวงเป็นตั้งฆปริณา
ยถิติ

สมัยที่ พระ มหา ธรรม ราชาได้ถือ ปกครองสุโขทัย ตั้งยังมีเพียง ๓ คณะ คือ มาเกิดคณะที่ ๕ ขึ้นอีก เรียกชื่อคณะว่า กระไรยังไม่มีทางทราบ แต่ปรากฏในจารึกวัดจุฬามณีว่า เมื่อคราวสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงผนวช มีพระภิกษุใน ๕ คณะบวชตามแต่ที่จริง ๒๓๔๗ รูป ฉะนั้นจึงนับว่าการผนวชของ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มิใช่เพื่อราชกุศลตามการส่วนพระองค์อย่างเดียว เป็นประโยชน์อันใหญ่ยิ่งแก่วงการพระศาสนา และฝ่าย บ้าน เมือง อีกมากมายด้วย

ผลของการประชุมต่างอธิกรณ์ครั้งนั้น ตกตงระงับอธิกรณ์ได้เรียบร้อย แล้ว พระมหาธรรมราชาได้ถือ ทรงตั้งพระบรมครูติโลกคิตถ เป็นองค์ตั้งขปริณายก ดังข้อความต่อไปนี้

คำจารึก — เมื่อศักราชได้ ๗๖๘ จอนักษัตริย์เดือนอ้ายแรมสิบค่ำวันอาทิตย์ ตรี พระราชโอรสการเสด็จมหาธรรมราชาธิราช ในพระพิหารตั้งมากรดาอุโบสถ อันมีในเขตแดนพนพประภมยามคังน เราตั้งพระบรมครูติโลกคิตถ ติรคณตั้งคันชอนวาดั ธรรมกิตติตั้งขรามหาสงวามเจ้า เป็นตั้งขปริณายกคิตถิ แดภิกษุสงฆ์ผู้ใดหนออรัญญวาดั แดกะทำบไซบธรรมได้...บางอม

เพื่อบรมครูเป็นเจ้าหากดำเร้วเอง เท้า . . . อม เพื่อบรมครูปรญาปคินันไดได้ เรามิอาจตะเมิด . . . มิได้เคย ”

ประกาศพระราชโองการแต่งตั้งให้พระบรมครูติโลกคิตถ เป็นตั้งขปริณายก เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายอรัญญวาดันั้น จารึกลงในอะไร มิได้ระบุไว้ แต่ลักษณะการแต่งตั้งครั้งนี้ หากเทียบกับครั้งที่พระมหาธรรมราชาธิไทยทรงตั้งพระบรมครู เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๑๘๐๕ ดังเด้ามาในค้อนคัน จะเห็นว่า การครั้งนี้ทำเป็นหลักฐานมั่นคงคักกว่า ปีที่ทรงตั้งนคย จ.ศ. ๘๖๘ (พ.ศ. ๑๘๕๘) เข้าใจว่าจะเป็นราวปีที่ ๗ ในสมัยของพระมหาธรรมราชาได้ถือ

คำจารึก — ถัดนั้นได้ เราแแต่สงฆ์ ทงหลาย ด้วยมหาธรรมราชาธิราช แดะ สิริราชมาดา แแต่ปุพพญา จึงปร มงคลวิดาตมหาเถร ไว้ในกัตยานวนาวาดั ด้วยสุขบริโภคบรรบัณสิทธิทุกอัน ฉิดัน มงคลวิดาตมหาเถรได้ ให้ตั้งขทงหลายอัน อยู่ในสัวรรคารามบรรพต แแต่ตั้งขอันอยู่ในกัตยานวนาวาดันี้ สมุชตาดด้วย”

คำว่า ศิริราชมาดา ที่เคยมีมาแต่ัว เป็นศิริธรรมราชมาดา ฉะนั้นในคณคังจะตก คำว่าธรรมไปแต่ัยคำหนึ่ง

คำว่า บรรณดิถี คือ บรรณดิถี
 ดบิถีริ เช่น บริษัท เป็น บรรดิถี ดังมีตัว
 อย่างในคณฑนของจารึกแผ่นนี้ ถัดมาเอา
 อย เป็น บรรณ ก็เป็นบรรณ แต่เขียนบรรณ
 เป็นบณ ดังนั้นบรรณจึงเป็นบรรณ ส่วน
 ดิถีเป็นคำไทยเก่า เช่นพูดกันว่าดีดชาติ, ฉา-
 ฉาดิถี แต่เมื่อถูกบาตตำครท่อมบ้านเดี่ยวแล้ว
 ดิถีก็หายตัวเข้าไปอยู่ในดิถี จนแทบไม่
 มีใครคิดเสียแล้วว่าไทยเคยมีดิถี สำหรับ
 ชาวจีนซึ่งเป็นเพื่อนบ้านทางภาษา เขายัง
 รักษาไว้ได้ เช่น ซิดไฉง (ถ้าเขียนจีน
 แคะ) จึงซิด (ถ้าเขียนจีนแต้จิ๋ว)

จารึกตอนหน้าด้วยพระบรมครูติโลกติ-
 ตก ทรงตั้งพระมงคลวิดาตมหาเถร ให้
 เป็นเจ้าอาวาสวัดกัถยานวนาวาสอีกครั้งหนึ่ง
 ตั้งในที่ประชุมสงฆ์ มีองค์พระมหาธรรม
 ราชาได้ถือ พร้อมด้วยพระศรีธรรมราช
 มาตาและปุพฺรญา ประทับร่วมอยู่ด้วย และ
 ทรงตั้งไว้แต่ริ้วว่า ถัดหน้ามงคลวิดาต
 มหาเถรแล้ว ให้ส่งสวัสดิธรรมคารามบรรพต
 และวัดกัถยานวนาวาส ประชุมปรึกษาหา
 รือร่วมกัน สุดแต่จะเห็นสมควรยกพระภิกษุ
 รูปใด ให้ขึ้นเป็นเจ้าอาวาสวัดกัถยานวนา
 วาสต่อไป

ที่ระบุชื่อวัดกัถยานวนาวาสในตอนท้าย

มีคำว่า นี้ อยู่ด้วย ชวนให้เข้าใจว่า วัด
 กัถยานวนาวาส คงจะอยู่ใกล้เคียงกับวัด
 ป่าแดงนภระมัง มีฉนั้น คงถือว่ามีประ-
 ชุมตั้งตั้งพระมงคลวิดาตมหาเถรนั้น ทำใน
 วัดกัถยานวนาวาส จึงใช้คำว่ามีติดต่อกัน
 ในท้ายคำดัง

สรุปความ

เมื่อตรวจดูคำจารึกอักษรเชลียงหลักที่
 ๘ ตั้งแต่ต้นจนถึงข้อความแล้ว จะเห็น
 ระเบียบการเขียนคำไทย มีเปลี่ยนแปลง
 เอนเอียงมาหาแบบอโยธยาอยู่บ้าง เช่นคำ
 ว่า ดัง ทัง ซึ่งตามระเบียบเก่าของสุโขทัย
 ใช้ตัวดกด ๒ ตัวแทนไม้หันอากาศ เพราะ
 ไม่มีไม้หันอากาศใช้ แต่ในจารึกนี้ใช้ ง
 ดกดตัวเดียว และมีเส้นรูปคล้ายไม้หัน
 อากาศอยู่เหนือตัวดกด อีกประการหนึ่ง
 ตัวดกดตามระเบียบเก่าของสุโขทัย เรียง
 ไว้เสมอกับตัวออกเสียง เช่นคำว่า เป็น
 เรียง น ไว้เสมอกับ ป ดังมีในแผ่นที่ ๓
 บรรทัดที่ ๒๑ และแผ่นที่ ๓ บรรทัดที่ ๒๘
 แต่เมื่อถึงบรรทัดที่ ๓๐ ของแผ่นที่ ๓ นั้น
 เอง เปลี่ยนเขียนตามแบบขอมอโยธยา
 คือเอา น ไว้ใต้ตัว ป ยังอีกคำหนึ่งคือ เห็น
 ในแผ่นที่ ๒ บรรทัดที่ ๕ ก็เขียนตามแบบ

ขอมอโยธยา ^{๕๕} ทงนจะไดเห็นว่ อธิทพิล
แห่งวงการศึกษาในนครอโยธยา ซึ่งต่อ
มาเป็นกรุงศรีอยุธยา ^{๕๖} นียมตามระเบียบ
แบบแผนของอโยธยา และ อยุธยา มาโดย
ลำดับ

ประโยชน์สำคัญที่ได้ จาก จารึก อักษร
เซดียง ^{๕๗} ที่ ๘ นี้ นับว่ามีมาก ประการ
แรกที่เดี่ยวก็คือว่า อักษรจารึกหลัก
เป็นตัวอย่างให้ทราบถึงรูปอักษรฝ้ายวัดแบบ
เก่า ของเมืองเซดียง-สุโขทัย ที่จรรู้ว่า
เป็นหนังสือเก่า ก็เพราะใช้ระเบียบเขียน
อย่างเก่าเป็นพจนมา ^{๕๘} อันระเบียบเขียนของ
หนังสือฝ้ายวัดและฝ้ายบ้านเมือง ของเซดียง
-สุโขทัย ว่าโดยทั่วๆ ไปก็เป็นแบบเดี่ยวก
กัน คือใช้ตัวสระ ๒ ตัวแทนไม้หันอากาศ
และเรียง ตัวสระได้ เด่มอ กับตัว ออก เดียง
เป็นการ แตกต่าง จาก ระเบียบ การเขียน คำ
ไทยด้วยอักษรขอมอโยธยา ดังขแรงมา
แล้ว นั้นเป็นที่สังเกตว่า ไทยชาวเมือง
เซดียง-สุโขทัย มิใช่พวกไทยน้อยที่เดือน
ลงมาจากเชียงแสนโบราณ และเมื่อพิจาร
ณาระเบียบอักษร รวมกับดำเนินงพูดพ
เมืองเข้าด้วยกัน ยิ่งเป็นทางให้คิดเห็นกว้าง
ออกไปอีกว่า ชาวไทยเซดียง-สุโขทัย
ในสมัย ก่อน ราชวงศ์ พ่อขุนศรี อินทราทิตย
เป็นไทยกลุ่มหนึ่งต่างหากจากไทย กลุ่มน้ำเจ้า

พระยา และด้วยเหตุที่เมืองเซดียงมีเค้า
เงื่อนบ่งว่า เป็นเมืองเก่าก่อนสุโขทัย ฉะนั้น
จึงสมควรเรียกหนังสือฝ้าย วัดของถิ่นนั้น ว่า
อักษรเซดียง ตามชื่อเมือง และควรจะ
ช่วยกันสืบสวนให้แน่ชัดว่า เขมรได้รับแบบ
หนังสือเซดียงไปใช้แต่ครั้งไรอีกด้วย ส่วน
หนังสือฝ้าย บ้านเมือง ของเซดียง - สุโขทัย
ซึ่งใช้มาแต่โบราณ ก่อนราชวงศ์ พ่อขุนศรี-
อินทราทิตย มีตัวอย่างอยู่ในจารึกหลัก
ที่ ๒ ที่ได้มาจากเจดีย์ปราสาทวัดศรีชุม
สุโขทัย (พระเจดีย์ปราสาทซึ่งในปัจจุบัน
เรียกกันว่าวิหาร เพราะยอดไม้มี เหลือ
แต่ชั้นปราสาทตอนล่างจึงมองเห็นเป็นวิหาร
หรือมณฑปไป แต่ความจริงพระเจดีย์มี
พื้นฐานสูง ผิดจากแบบฐานวิหาร หรือมณฑ
ป และชอกผนัง ^{๕๙} ทงสามด้าน ซึ่งมีท่อน
หินสลักภาพขาคท พร้อมทงม่อักษรจารึก
บอกเรื่องขาคทนั้นๆ ประทับติดไว้ ตรง
ตามที่กล่าวอ้างในจารึกหลักที่ ๒ ยังอยู่จน
ทุกวันนี้)

นอกจากนี้ ^{๖๐} ยังได้รู้เรื่องของวงการ
คณะสงฆ์ ว่ามีระเบียบปฏิบัติในการชำระ
อธิกรณ์, ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาส ตลอดจน
จนการสถาปนาองค์สังฆปริณายก และวง
ลำดับสมณศักดิ์อย่างไร อีกพอสมควร
แต่ละเอียดๆ เชื่อว่าจะเป็นที่สนใจแก่นักโบ
ราณคดีหรือนักประวัติศาสตร์ไทยโดยทั่วกัน.